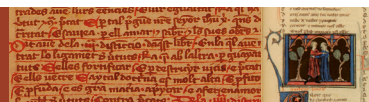

De l'Edat Mitjana a la Il·lustració

Respostes als exercicis

1. «ja que et fa pena el nostre horrible mal», «em fa plorar de tristesa i de pietat».
2. Durant la nit i amb l'aparició dels espectres, Ricard III té un somni premonitori que li anuncia la seva derrota en la batalla que ha de tenir lloc l'endemà. Quan es desperta sobresaltat, el primer que diu és «Vull un altre cavall! Guariu-me les ferides!» i precisament a la batalla de Bosworth el descavalquen del cavall i després el maten.
3. Càndid és un personatge bo, com indica el seu nom, i plora perquè sent compassió de la situació lamentable que viu el negre, de la mateixa manera que Dant es compadeix de la desgràcia de Paolo i Francesca. La retòrica clàssica ensenyava que una de les funcions de les obres de teatre és provocar compassió en el públic, que s'ha de poder identificar amb els personatges o sentir empatia per les coses que els passen.
El fet que es puguin aplicar les mateixes pautes interpretatives –que provenen de la retòrica clàssica– en dues obres escrites amb més de tres segles de diferència vol dir que hi ha idees, interpretacions, coneixements que no canvien amb el pas del temps, sinó que es mantenen, encara que sigui amb modificacions. Així, l'interès pels autors clàssics és vigent des de l'Edat Mitjana fins a la Il·lustració.

La Renaixença

Respostes als exercicis

1. L'individualisme és al capdavant de tot.
2. L'última estrofa deixa clar quin era el motiu del poema. Els elements propis del romanticisme són les referències medievals i la gran revalorització del paper de la llengua llemosina (catalana), que prenen sentit nacional d'acord amb les idees de Herder, i també l'afectació i la grandiloquència pròpies del subjectivisme romàntic.
3. Resposta oberta.
4. Resposta oberta.
5. Catalunya és la reina dels nostres cors, això és romàntic, com ho és el medievalisme, fins i tot de l'arpa, que representa l'instrument antic de la seva literatura o poesia. Ha estat enterrada, però ara reneix. I sospira demanant ajut als catalans, fills i esposos de la reina. Els tres sospirs –sospirar també és propi del romanticisme– són la fe, la pàtria i l'amor, les tres categories dels concursos dels jocs florals. Els últims versos es poden considerar una reivindicació, però també marquen uns certs límits, en el sentit que l'any 1861 la Renaixença aspira a poca cosa més que a una restauració de les lletres en el context dels jocs florals (els tres sospirs de l'arpa). Però és a partir d'aquesta arpa que la reina recupera un passat medieval (els lais, les balades) i que torna a sospirar. Es pot comentar amb els alumnes el vers “per consol, deixeu-li l'arpa” i relacionar-lo amb la frase del pròleg de Rubió i Ors “Catalunya pot aspirar encara a la independència, no a la política [...] però sí a la literària”.
6. Catalunya va tenir un passat medieval del qual ha reposat durant la nit. Ara torna a despertar-se amb la industrialització, aquesta novetat que Catalunya assumeix. El tòpic del català treballador és vigent encara avui dia.
7. Perfectament, no cal dir-ho.
8. En un moment que triomfava el teatre romàntic d'exaltació de reis i herois medievals, aquesta broma sobre Jaume I feia riure pel contrast amb els models del teatre culte.

El Modernisme

Respostes als exercicis

1.
 - a. Resposta oberta. La resposta ha d'incloure aquesta aspectes: la naturalesa del personatge de Caliban (un dels personatges de La tempesta de William Shakespeare, que simbolitza els aspectes més materials, primitius i instintius de la natura humana), el paral·lelisme que té amb el mite de Narcís (un jove bell que menysprea l'amor i que s'enamora d'ell mateix mirant-se al mirall) i el paral·lelisme d'ambdues frases, que reflecteixen una antítesi.
 - b. Resposta oberta. La resposta ha d'incloure aquestes característiques: pel que fa a l'art, ha de reflectir l'espectador i ha de ser inútil i bell; pel que fa a l'artista, ha de ser creador de coses belles a través de qualsevol mitjà i ho ha de poder expressar tot amb absoluta llibertat.
 - c. Resposta oberta. La crítica és una forma d'autobiografia perquè reflecteix l'opinió del crític.
2.
 - a. Resposta oberta. En el web d'Edicions 62 hi ha el text original de Baudelaire i la versió de Xavier Benguerel.
 - b. Resposta oberta. El poema es pot dividir en dues parts. La primera part és expositiva i abraça les tres primeres estrofes, que estan encapçalades pel mot quan seguit de les paraules cel, Terra i pluja, que són tres elements naturals. La segona part, a manera de conclusió, situa el poema en un context de concreció: el so de les campanes trenca l'atmosfera creada en la primera part per introduir el triomf de l'Angoixa (spleen).
 - c. Resposta oberta.
 - d. Resposta oberta.
3.
 - a. El culte al passat, que resulta un fre a la modernització cultural del país i la repetició d'un mateix lema (repetició de temes, idees, conceptes i imatges).
 - b. La frase central d'aquest text és aquesta: "A èpoques noves, formes d'art noves." La idea central de la resposta ha de ser que l'entrada de noves idees i de canvis socials exigeixen formes d'art que s'adiguin amb els nous temps.
 - c. Resposta oberta. Cal esmentar els exemples que apareixen en el text referents a Zola, Ibsen, Björson, Tolstoi i Dostoievski.
 - d. La reforma lingüística.
 - e. Resposta oberta. La idea central de la resposta ha de ser que el text analitza quin és el llegat cultural que deixa la Renaixença, la necessitat de canviar models estètics que estiguin en consonància amb els models literaris europeus. Aquesta és una tasca que cal fer en totes les arts per tal de regenerar la societat.
4.
 - a. La connexió que té amb el Modernisme europeu es basa en el concepte de ciutat. Per als prerafaelites, la ciutat és la degradació de l'home. Així, Rusiñol, en el seu discurs diu: "Venim perquè necessitem espolsar-nos de sobre tanta farsa egoista, tanta serietat forçada o riure estúpid com ha imposat el menestral enriquit per una banda i per l'altra la democràcia, an aquesta terra nostra que, per por d'ésser boja, se'ns va tornant ensopida."
 - b. Resposta oberta.
 - c. Resposta oberta. En tot cas, cal remarcar que la tesi central de Rusiñol és "l'art per l'art". Sitges és el recer on l'artista se sent segur i esdevé sacerdot de l'art: "pelegrins de la Santa Poesia".

Del Noucentisme endavant

Respostes als exercicis

1. En Noucentisme reivindica el principi greco-l·latí, principi fonamental de la cultura catalana que va florir a partir de l'arribada dels grecs a Empúries, durant el Renaixement amb escriptors com Bernat Metge i modernament amb l'obra noucentista. Als segles tretzè i catorzè, així com al dinou, el principi greco-l·latí havia deixat de ser una font viva d'inspiració. També el romanticisme va alterar aquest principi tant en la concepció com en l'estil, frustrant així les Muses catalanes de llur herència legítima.
2. Resposta oberta. La Lliga de Cambó. Era el partit que havia portat a la pràctica política l'ideal cultural noucentista.
3. Com diu Vallcorba, "La sentimentalització, el líquid torrentós lliure de la natura sense constriccions, objectivada literàriament en el "cas vocatiu", el fatalisme davant la passió, el casticisme, el pintoresquisme, la particularització localista, la musicalitat deliquescents i evocativa – els "miralls" i els "atzurs", les "arpes" i els "cignes" de Foix – van ser esborrats d'un estat d'esperit que es volgué distint de la secreció natural per quant ara havia de ser la intel·ligència qui s'establís com a força creadora." En altres paraules, es tractava de fer front als instints naturals i al caos a través d'una cultura racional i civilitzada.
4. Alemanya, Itàlia i Anglaterra han estat prefigurades per l'obra dels poetes.

El Noucentisme es proposa una obra de país, de manera que des de la cultura s'actui sobre tota la societat. Els exemples que dona Carner els serveixen de model.

Són els poetes els que preveuen la societat com serà.

Prat de la Riba, a *La nacionalitat catalana* parlava d'imperialisme com una fase de després del nacionalisme. "Imperialisme és força de civilització, que vessa d'un poble, de vida nacional intensa, sobre els altres." Compara el text de Carner amb aquest fragment de *La nacionalitat catalana*. Fixa't en l'empemta que animava aquests homes.

Carner parla d'uns poetes que prefiguren uns països; Prat de la Riba està parlant de com uns països influeixen sobre els altres a través de la cultura – està parlant en el fons de l'efecte que sobre Espanya tindrà la cultura catalana.

5. La glosa de l'any 1912 té a veure amb la civilització i l'ordre noucentistes; el problema no són les masses, els ramats, sinó l'ordenació d'aquests ramats.
A la glosa de l'any 1913 Xènius hi expressa la seva intenció dirigista. És lògic que triï la cultura clàssica. L'ús final de la ironia també és molt del moment, com la por a una revolució social.
6. La poesia de Verdaguer té més grandiositat, ve del romanticisme. Guerau parla de la virtut d'un rajolí, de l'eco planyent, un Montseny "que esboira la tempesta i renova el sol."
7. La divinitat clàssica és entre nosaltres, ciutadana i irònica.
8. Resposta oberta.

Des de la Guerra Civil fins a l'actualitat

Respostes als exercicis

1. Resposta oberta. L'alumne ha d'elaborar un discurs a partir del poema "País" de Pere Quart, dels mots parèntesi i cop de ganivet de Pere Calders, de Súnion de Riba, que evoca una Catalunya de la qual és absent forçosament, de l'"en-travessament" de Joan Sales, del concepte de "generació" que proposa Mercè Rodoreda en el text de Quanta, quanta guerra i del text de Joan F. Mira sobre l'impacte causat per la guerra a diverses generacions.
2.
 - a. Resposta oberta.
 - b. Victòria, guerra, fam i mort.
 - c. Zweig afirma en la primera part del text que el segle XX ha estat el segle de la barbàrie i que ha vist "el feixisme a Itàlia, el nacionalsocialisme a Alemanya, el bolxevisme a Rússia...", que han provocat "camps de concentració, tortures, robatoris en massa i bombardeigs de ciutats indefenses, bestialitats..." D'altra banda, diu que ha estat un segle en què la ciència ha avançat més que en tota la història de la humanitat. Aquesta és la paradoxa.
3.
 - a. A Barcelona. A la ciutat noucentista: la ciutat d'ideals que volien bastir.
 - b. És un sonet, amb versos alexandrins amb l'esquema rítmic següent: ABAB CDCD EFF EGG.
4.
 - a. Com un èxode permanent.
 - b. L'exiliat és un home desubicat, escindit; mai no tornarà a ser el mateix. Ha hagut de marxar de manera forçosa de la seva pàtria i quan torna, si és que ho fa, es troba amb un món que ja no és el seu. El fragment següent pot servir d'exemple: "I la sensació de ser un home que ha perdut la identitat i herència, també l'experimenta en tornar als seus carrers, no perquè hagin pogut canviar de nom, sinó perquè, igual que parents i amics, han viscut sense ell. Parents i amics parlen de fets que ignora, fan constants al·lusions i referències a gent que encara no coneix. N'hi ha que són morts, incomprensiblement morts, d'altres que s'han casat, i tenen fills que se'l miren amb curiositat, sense acabar d'entendre que és, quin lloc li correspon dins el clan familiar."
 - c. L'autor afirma que ha estat més greu en el cas dels escriptors perquè s'hi afegeix el problema de la filiació literària: "[...] la que es produïu entre els escriptors que emigraven i la generació adolescent de l'endemà de la guerra". Es pot enllaçar la resposta la amb el text de Joan F. Mira.
5.
 - a. El control dels mitjans de comunicació (en aquest cas la ràdio perquè encara la televisió era incipient); el control del vot sota punició de no poder tenir accés als aliments bàsics; la creació d'un enemic extern al qual es fa culpable de tots els mals: el comunisme; la "neteja" de qualsevol dissidència, amb la figura dels represaliats, en aquest cas personificats en el senyor Quimet i la senyora Magdalena.
 - b. Són barbarismes provinents del castellà que s'han anat incorporant al dialecte barceloní. La utilització d'aquests mots per part de l'autor té com a objectiu plasmar el llenguatge del carrer.
6. Resposta oberta.
7.
 - a. El maquis va ser un moviment de guerrilles antifranquistes que tingué lloc en diversos punts de l'Estat espanyol. Va començar tot just després d'haver-se acabat la Guerra Civil de 1936-1939, però no fou fins al 1944, una vegada alliberada França per part de l'exèrcit aliat, cosa que permeté l'entrada d'homes des de l'altra banda dels Pirineus, que el maquis tingué ressò. El període de màxim apogeu van ser els anys 1944-1949, però, amb alts i baixos, el maquis romangué actiu fins a finals dels anys cinquanta.
 - b. La primera part és el diàleg que mantenen sobre la "gran operació" i la segona, més narrativa, pertany a una carta que el protagonista adreça a la seva filla.
8. Resposta oberta.